

Του
Αντών
Αγγελάκη

Επίκουρος
καθηγητής
του Τμήματος
Πολιτικής
Επιστήμης στο
Πανεπιστήμιο
Κρήτης

Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ της Κίνας στην Αφρική επεκτείνεται, όλο και περισσότερο, σε έναν από τους πιο κρίσιμους τομείς ανάπτυξης του 21ου αιώνα: το Διάστημα. Τα τελευταία χρόνια, το Πεκίνο επενδύει σε αφρικανικές χώρες μέσω δορυφορικών προγραμμάτων, επίγειων σταθμών, συστημάτων τηλεπικοινωνίας και συνεργασιών για την ανάπτυξη εθνικών διαστημικών ικανοτήτων. Και αυτό δεν αποτελεί απλώς μια τεχνολογική ή επιστημονική επιλογή, είναι μέρος μιας ευρύτερης γεωπολιτικής στρατηγικής.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ, η Κίνα έχει ήδη συμμετάσχει στην ανάπτυξη ή χρηματοδότηση δορυφορικών προγραμμάτων σε χώρες όπως η Αίγυπτος, η Αιθιοπία, η Νιγηρία και η Αλγερία. Τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η ανάπτυξη του προγράμματος EgyptSat και του δορυφόρου MisrSat-2 καθώς και η δημιουργία του Assembly, Integration, and Testing (AIT) Center στο Space City στην Αίγυπτο με κινεζική υποστήριξη, αλλά και η εκτόξευση του πρώτου δορυφόρου της Αιθιοπίας με τη βοήθεια της Κίνας. Παράλληλα, κινεζικές εταιρείες και κρατικοί φορείς συμμετέχουν στη δημιουργία τηλεπικοινωνιακών και παρατηρησιακών υποδομών, ενώ συχνά προσφέρουν εκπαίδευση επιστημόνων και μηχανικών από αφρικανικά κράτη.

Η ΕΙΚΟΝΑ αυτή παρουσιάζεται συχνά ως μια μορφή «τεχνολογικής συνεργασίας Νότου-Νότου». Πράγματι, για πολλές αφρικανικές χώρες, οι κινεζικές επενδύσεις δημιουργούν δυνατότητες που πριν από λίγα χρόνια θεωρούνταν μάλλον αδιανόητες: πρόσβαση σε δορυφορικά δεδομένα για γεωργία (ακρίβεια), αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, τηλεπικοινωνίες,

Το Διάστημα ως εργαλείο γεωπολιτικής: Η κινεζική στρατηγική στην Αφρική

Οι υποδομές που χρησιμοποιούνται για τηλεπικοινωνίες ή διαχείριση φυσικών καταστροφών μπορούν ταυτόχρονα να προσφέρουν δυνατότητες επίτηρησης, ελέγχου δεδομένων και άσκησης επιρροής.

χαρτογράφηση και διαχείριση υδάτινων πόρων. Σε μια ήπειρο όπου οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι ορατές, η πρόσβαση σε διαστημικές τεχνολογίες μπορεί να έχει άμεση αναπτυξιακή σημασία.

ΕΝΟΠΥΙΟΣ, πίσω από αυτά τα συνεργασία αναδύονται και κάποια βαθύτερα ερωτήματα. Η διαστημική τεχνολογία δεν είναι ποτέ απολύτως ουδέτερη, άλλωστε, όλες σχεδόν οι μεγάλες δυνάμεις (συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ και της Ε.Ε.) αξιοποιούν εδώ και δεκαετίες δορυφορικές υποδομές όχι μόνο για πολιτικές και αναπτυξιακές εφαρ-

μογές, αλλά και για στρατηγικούς, οικονομικούς και γεωπολιτικούς σκοπούς. Οι ίδιες υποδομές που χρησιμοποιούνται για παρακολούθηση καλλιέργειών, τηλεπικοινωνίες ή διαχείριση φυσικών καταστροφών μπορούν ταυτόχρονα να προσφέρουν δυνατότητες επίτηρησης, ελέγχου δεδομένων και άσκησης επιρροής.

ΥΠΟ ΑΥΤΟ το πρίσμα, η κινεζική παρουσία στην Αφρική δεν αποτελεί εξαίρεση, αλλά μέρος μιας ευρύτερης διεθνούς πραγματικότητας, όπου το Διάστημα μετατρέπεται σταδιακά σε κρίσιμο πεδίο οικονομικής και πολι-

τικής ισχύος. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, λοιπόν, η στήριξη σε ξένες διαστημικές υποδομές μπορεί να δημιουργήσει σχέσεις τεχνολογικής εξάρτησης, που εκτείνονται πέρα από τη χρηματοδότηση, αγγίζοντας τον έλεγχο δεδομένων, τα ψηφιακά συστήματα και τις επιχειρησιακές δυνατότητες.

ΠΕΡΑΝ ΟΜΩΣ της ειδικότερης αξιολόγησης της κινεζικής στρατηγικής, το πιο ενδιαφέρον στοιχείο αυτής της εξέλιξης είναι η μετάβαση από την κλασική γεωπολιτική των λιμανιών και των πρώτων υλών σε μια νέα «γεωπολιτική της τροχιάς». Εάν στον 20ο αιώνα η ισχύς των κρατών συνδεόταν κυρίως με τον έλεγχο εδαφών και εμπορικών διαδρομών, σήμερα συνδέεται περισσότερο με τον έλεγχο δεδομένων, δικτύων και διαστημικών υποδομών - και μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η Αφρική μετατρέπεται σταδιακά σε κρίσιμο πεδίο του νέου διαστημικού ανταγωνισμού.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ, δε, το πραγματικό ερώτημα δεν αφορά μόνο στην Αφρική, αλλά συνολικά τη θέση των κρατών μέσα στη νέα τεχνολογική τάξη που διαμορφώνεται: θα καταφέρουν να αναπτύξουν ουσιαστικά αυτόνομες δυνατότητες ή θα παραμείνουν εξαρτημένα από ξένες υποδομές, πλατφόρμες και συστήματα δεδομένων; Στον 21ο αιώνα, άλλωστε, η ισχύς δεν ασκείται αποκλειστικά μέσω στρατιωτικής ή οικονομικής υπεροχής, αλλά και μέσω του ελέγχου τεχνολογιών, δικτύων και πληροφοριακών υποδομών, οι οποίες οργανώνουν τη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία - από το δίκτυο και την Τεχνητή Νοημοσύνη έως τις διαστημικές εφαρμογές και τους δορυφόρους. [ΣΔ: 25705254]